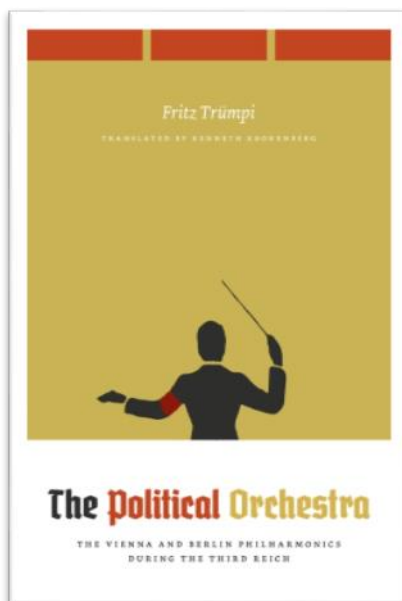


RECENZII

Fritz Trümpi
The Political Orchestra:
The Vienna and Berlin Philharmonics
During the Third Reich

Cristina Suteu

Chicago / London:
The University of Chicago,
2016
Traducere în engleză:
Kenneth Kronenberg
Bibliografie (p. 299-316)
Index (p. 317-327)



„Istoria se face după documente, nu după resentimente” afirma Mihail Jora. Da, exact acest lucru l-a realizat conf. univ. dr. Fritz Trümpi de la *Universität für Musik und darstellende Kunst*, Viena printr-o abordare științifică și fundamentată pe evidențe clare din documentele de arhivă. Muzicolog și istoric prin vocație, Fritz Trümpi oferă o perspectivă originală asupra subiectului prin tratarea anumitor aspecte în context

pluridisciplinar: muzică, politică, istorie culturală. Lucrarea este, fără îndoială, un *desideratum* și poate fi considerată o carte de referință în această zonă de interferență a domeniilor de cercetare.

Volumul a văzut lumina tiparului în anul 2011 la Editura Böhlau din Viena sub titlul *Politisierte Orchester: Die Wiener Philharmoniker und das Berliner Philharmonische Orchester im Nationalsozialismus*. În acea perioadă „publicațiile care tratau subiecte despre o anumită orchestră în perioada nazistă aproape că puteau fi numărate pe degete” (conform mențiunii autorului de la pag. 6). În anul 2016 volumul a fost tradus de Editura Universității din Chicago având titlul *The Political Orchestra: The Vienna and Berlin Philharmonics During the Third Reich* (a se vedea imaginea).

La o primă vedere interesul este suscitată de titlul referitor la două orchestre din două orașe semnificative – Viena și Berlin – prezentate în cadrul istoric al celui de-al Treilea Reich. Dar oare ce vrea să scoată în evidență autorul?

Un element important în abordarea realizată îl reprezintă contextualizarea a două sintagme: *German sound* – cunoscută ca simbol al Filarmonicii din Berlin, și *Vienna sound* – metaforă-lemnă a Filarmonicii vieneze. Modul în care sunt tratate aceste două stileme relevă gândirea analitică a autorului, care merge dincolo de aspecte legate de maniera de interpretare și dezvăluie conotațiile politice implicate. Autorul alege să pună în lumină competiția dintre cele două orașe și le prezintă din perspectiva „politizării a celor două orchestre”. (p. 3) Astfel, atenția lui se concentrează pe „influența politică din punct de vedere organizațional și practic asupra ambelor orchestre” (p. 5), autorul fiind preocupat de modul în care aceste ansambluri instrumentale „au devenit un instrument în campania de propagandă culturală a statului”. (p. 5) Mai mult, „politica muzicii *versus* muzica politicii” este, în opinia autorului, „o ruptură care a apărut în muzică atunci când puterea politică a fost transferată lui Hitler”. (p. 5) Unul dintre obiectivele lui Fritz Trümpfi este să „înțeleagă această ruptură și să analizeze efectele ei asupra ambelor orchestre”. (p. 5)

Pentru că de-a lungul timpului s-au scris deja o serie de recenzii la această carte (expuse pe diferite site-uri), nu doresc să prezint rezumatul acesteia și prefer, în schimb, să scriu ceva diferit. Voi oferi șase motive (conform numărului de capitole) pentru care recomand lecturarea cărții:

- *organizare* – modul în care informația este prezentată și organizată va stârni interesul cititorului încă de la primele minute de lecturare;
- *documentare* – această lucrare de cercetare, încadrată la un înalt nivel academic, este puternic ancorată în documente de arhivă de la: *Österreichischen Staatsarchiv, Wiener Stadt und Landesarchiv* (Viena), *Das Bundesarchiv, Landesarchiv, Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz* (Berlin);
- *originalitate* – Fritz Trümpi pune la dispoziția publicului informații de culise referitoare la Filarmonica din Viena, cu atât mai mult cu cât el a fost primul cercetător din afara instituției (a Filarmonicii) care a obținut accesul la materialele de arhivă (p. 7);
- *atractivitate* – titlurile captivante ale capitolelor promit o lecturare foarte instructivă pe subiecte precum: „Inovație” *versus* „Tradiție” în filarmonicile din Berlin și Viena la sfârșitul secolului al XIX-lea; diferitele răspunsuri ale orchestrei față de influența crescândă a statului în perioada (1918-1933); continua radicalizare sub austro-fascism și socialism; dependența și protecția sub socialism; multiplele fațete ale orchestrei în aparițiile media; politica repertorială în timpul socialismului;
- *semnificație* – autorul dezbate afirmații delicate precum „Muzica germană – cel mai puternic factor cultural și politic la nivel internațional” (p. 222) sau aspecte legate de interpretări care au devenit „o chestiune de interes pentru Reich” și „reprezintă un instrument de propagandă” (p. 223);
- *statistică* – cititorilor le sunt puse la dispoziție rezultatele comparării celor două orchestre printr-o serie de grafice și evidențe numerice referitoare la aspecte repertoriale.

Dintr-un anumit punct de vedere, volumul reprezintă „glasul” celor care nu au putut glăsi în acea perioadă, iar Fritz Trümpi poate fi considerat un „ambasador” sau purtător de cuvânt al instrumentiștilor din orchestrele din Viena și Berlin care, într-un fel sau altul, au fost victimele Socialismului. Cu toate acestea, autorul demonstrează o atitudine obiectivă și detașată de influențele sentimentale.

Această carte prezintă o abordare onestă, directă și ferită de capcanele emoționale pe care un astfel de subiect le-ar putea deschide, iar rezultatele laborioasei cercetări constituie, pentru cititori, o lucrare cât se poate de instructivă.

SUMMARY

Cristina Șuteu

Fritz Trümpi. *The Political Orchestra: The Vienna and Berlin Philharmonics during the Third Reich* (Review)

A musicologist and historian by vocation, Fritz Trümpi offers an original perspective on his subject by treating certain aspects in a multidisciplinary context: music, politics, cultural history. The work is, doubtlessly, a *desideratum*, and can be considered a book of reference in this area of overlapping research fields.

The volume was published in 2011 at the Böhlau publishing house in Vienna and entitled *Politisierte Orchester: Die Wiener Philharmoniker und das Berliner Philharmonische Orchester im Nationalsozialismus*. At that time, “the publications that treated subjects on a certain orchestra during the Nazi regime were extremely sparse” (according to the author). In 2016 the volume was translated by the University of Chicago Press as *The Political Orchestra: The Vienna and Berlin Philharmonics during the Third Reich*.